

مشاوره شب امتحان

- کتاب جامعه‌شناسی یازدهم دارای چهار فصل و پانزده درس است.
- آزمون نوبت اول شامل: فصل ۱ (دروس ۱ تا ۴) و فصل ۲ (دروس ۵ تا ۸) کتاب می‌باشد.
- دروس ۵ و ۶ از مباحث بسیار ویژه و مهم کتاب هستند چون ویژگی‌های جهان غرب را به تفصیل توضیح می‌دهند و فهم دقیق آن‌ها به یادگیری سایر دروس کمک بسیاری خواهد کرد. (مفاهیم سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری را خوب بخوانید).
- جدول زیر را به خاطر بسپارید:

روشنگری		
پیامد	ویژگی	دوره زمانی
دئیسم	عقل‌گرایی - نفی حق	قرن هفدهم و هجدهم
دانش‌ابزاری	حس‌گرایی - نفی عقل	قرن نوزدهم و بیستم
بحران معرفتی	افول تجربه‌گرایی	پایان قرن بیستم

- آزمون نوبت دوم شامل ۱۵ درس کتاب است اما فقط ۵ نمره آن به دروس ۱ تا ۸ اختصاص دارد و ۱۵ نمره دیگر مربوط به فصل سوم (دروس ۹ تا ۱۲) و فصل چهارم (دروس ۱۳ تا ۱۵) می‌باشد، بنابراین در نوبت دوم امتحانات، بیشترین وقت و تلاش خود را به مطالعه این دروس اختصاص دهید.
- برای موفقیت در آزمون نیازی نیست مطالب موجود در پاورقی، بیشتر بدانیم و فعالیت‌های کتاب را مطالعه کنید، اما برای موفقیت در کنکور به مطالعه این بخش‌ها نیاز دارید.
- مبحث مهم «بحران معرفتی» در درس ۱۲ کتاب در بیشتر بدانیم قرار گرفته است و نیازی به مطالعه آن نیست اما از این بخش فقط تعریف دو خطه «پسامدرن» را بخوانید: «دانشمندانی که در اصل روشنگری علم مدرن تردید کرده‌اند، پسامدرن می‌خوانند چرا که از اصول جهان مدرن عبور کرده‌اند و به فراسوی آن راه برده‌اند». به دسته‌بندی‌ها و طبقه‌بندی‌های مطالب در دروس توجه ویژه داشته باشید و آن‌ها را به خاطر بسپارید.
- مفاهیم زیر را خوب یاد بگیرید:

فصل اول	دیدگاه‌های مختلف درباره جهان‌ها، گونه‌های مختلف جهانی‌شدن، استعمار و ویژگی‌های آن، مراحل تکوین نظام جهانی، تفاوت استبداد ایلی و استبداد استعماری.
فصل دوم	مفهوم امپراتوری رسانه‌ای، مفهوم نظام جهانی، ویژگی‌های اقتصادی کشورهای استعمارزده.
فصل سوم	مفهوم جالش فقر و غنا، شعار لیبرالیسم و کمونیسم، نام کشورهای بلوک شرق و غرب، مفهوم تقابل شمال و جنوب، مقایسه میان جالش فقر و غنا و بحران‌های اقتصادی، مفهوم و پیامدهای پساکولاریسم.
فصل چهارم	دیدگاه‌های نخستین بیدارگران اسلامی، منوالفکران غرب‌زده و روشنفکران چپ، مفهوم مقاومت منفی و فعالیت رقابت‌آمیز، تفاوت انقلاب اسلامی ایران با انقلاب‌های آزادی‌بخش در جهان، مهم‌ترین پیامد انقلاب اسلامی ایران (بیداری اسلامی)، اقدامات غرب علیه انقلاب ایران.

بارم‌بندی

بارم‌بندی پیشنهادی درس جامعه‌شناسی (۲) - پایه یازدهم - دوره متوسطه (۲) - سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	درس	جمع
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	نمرات
۲	۲/۵	۲/۵	۲/۵	۳	۳	۲	۲/۵	-	-	-	-	-	-	-	۲۰
نوبت دوم	۲/۵			۲/۵				۲/۵	۲	۲	۲	۲	۲	۲/۵	۲۰

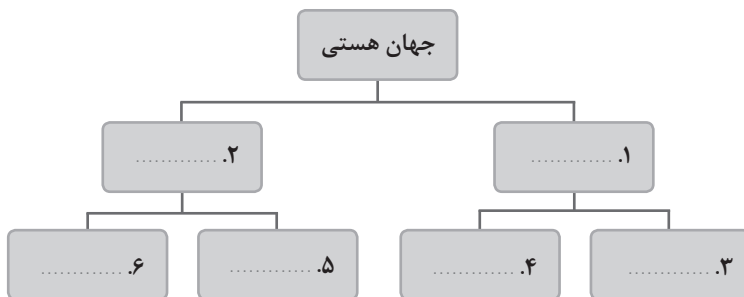
درس ۱ جهان فرهنگی

سؤالات امتحانی درس اول

درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. ۱. جهان انسانی محصول زندگی انسان است و هرچه با اندیشه و عمل انسان پدید می‌آید، مربوط به این جهان می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست ۲. متفکران مسلمان، جهان تکوینی را بخشی از جهان طبیعت می‌دانند. ☐ درست ☐ نادرست ۳. همان‌طور که بین جهان ذهنی و جهان فرهنگی پیوند و ارتباط وجود دارد، بین دو جهان عینی و جهان انسانی نیز ارتباط برقرار است. ☐ درست ☐ نادرست ۴. در دیدگاه فرهنگی، ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آنها نظیر علوم طبیعی است. ☐ درست ☐ نادرست ۵. در دیدگاه قرآنی، جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیت و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند. ☐ درست ☐ نادرست	
جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. ۶. پاسخ‌های متفاوت به پرسش‌های اساسی هستی‌شناسانه، انسان‌شناسانه و معرفت‌شناسانه، مختلفی پدید می‌آورد. ۷. از بخش فردی جهان انسانی به جهان و از بخش اجتماعی آن به جهان نیز یاد می‌کنند. ۸. وقتی فردی درباره مسئله‌ای خاص می‌اندیشد، در محدوده و خود به سر می‌برد، ولی هنگامی که اندیشه خود را به صورت گفتار یا نوشتار بیان می‌کند به محدوده و وارد می‌شود. ۹. افرادی که جهان تکوینی را به طبیعت محدود می‌کنند، از سه جهان، و سخن می‌گویند. ۱۰. درباره جهان‌های مختلف و چگونگی ارتباط و پیوند آنها سه دیدگاه وجود دارد که به ترتیب عبارتند از: دیدگاه‌های، و ۱۱. از منظر قرآن هرگاه انسان، اخلاقی داشته باشد و جامعه نیز از فرهنگی برخوردار باشد، جهان تکوینی درهای برکت خود را به روی انسان‌ها می‌گشاید.	
گزینه درست را انتخاب کنید. ۱۲. هرگاه فرد بر اساس اندیشه و عمل دیگران رفتار کند در محدوده جهان است - هر نوع عقیده و اخلاقی جویای فرهنگ متناسب با خود است زیرا الف. فرهنگی - بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی تناسب و هماهنگی وجود دارد. ب. ذهنی - هر فرهنگی نوعی خاص از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد پدید می‌آورد. پ. اخلاقی - بین دو بخش فردی و اجتماعی جهان انسانی تناسب و هماهنگی وجود دارد. ت. اجتماعی - هر فرهنگی نوعی خاص از عقاید و خصوصیات اجتماعی را در افراد پدید می‌آورد. ۱۳. به ترتیب درستی و نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید. «جهان تکوینی پیش از انسان و مستقل از خواست و اعتبار انسان وجود داشته است - متفکران مسلمان جهان تکوینی را به سه جهان ذهنی، طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند - تمامی پدیده‌های جهان هستی محصول زندگی انسان هستند.» الف. ص - غ - ص ب. غ - ص - غ پ. ص - غ - غ ت. ص - ص - ص ۱۴. گروهی که، بین علوم طبیعی و علوم انسانی و اجتماعی تفاوتی واقعی قائل نیستند - گروهی که معتقدند جهان تکوینی، ماده خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها و جوامع مختلف است، الف. جهان عینی را مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی می‌دانند - جهان ذهنی و فردی افراد را تابع فرهنگ جامعه می‌دانند. ب. جهان فرهنگ را مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان طبیعی و عینی می‌دانند - ذهن افراد و فرهنگ جامعه را دارای هویت مادی می‌دانند. پ. هر دو جهان فرهنگی و جهان عینی را مهم و در تعامل با یکدیگر می‌دانند - جهان فردی اشخاص را نادیده گرفته و بر مسئولیت فرد در قبال جامعه تأکید می‌کنند. ت. جهان ذهنی را مهم‌تر از جهان فرهنگی و اجتماعی می‌دانند - ذهن افراد و فرهنگ جامعه را دارای هویتی مادی و طبیعی می‌دانند.	

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

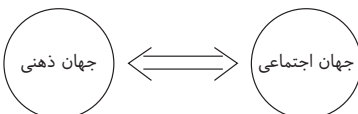
۱۵. پرسش‌های بنیادین بشر در هر فرهنگی به چند بخش تقسیم می‌شود؟ نام ببرید.
۱۶. چه عاملی شیوه زندگی اجتماعی انسان‌ها را شکل می‌دهد؟
۱۷. فرهنگ محصول چیست؟
۱۸. چند پدیده از جهان هستی را نام ببرید که محصول زندگی انسان نیستند.
۱۹. در مقابل جهان انسانی چه جهانی قرار دارد؟
۲۰. نام دیگر جهان تکوینی چیست؟
۲۱. چه کسانی جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند؟
۲۲. افرادی که جهان تکوینی را به طبیعت محدود می‌کنند، طبیعت را در مقابل کدام جهان قرار می‌دهند؟
۲۳. نمودار زیر را براساس دیدگاه متفکران مسلمان کامل کنید.

۲۴. در کدام دیدگاه هر سه جهان فرهنگی، ذهنی و تکوینی، مهم و در تعامل با یکدیگرند؟

به سؤال‌های تشریحی زیر پاسخ مناسب دهید.

۲۵. منظور از پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادین فرهنگ بشر چیست؟
۲۶. پرسش‌های بنیادین و اساسی بشر در پی پاسخ دادن به چه سؤال‌هایی است؟
۲۷. اصطلاح جهان را تعریف کنید.
۲۸. بخش‌های مختلف جهان انسانی را نام برده و سپس هر یک را تعریف کنید.
۲۹. نمودار زیر را توضیح دهید.

۳۰. دیدگاه طبیعت‌گرایان را در مورد ارتباط میان جهان‌های مختلف به صورت کامل توضیح دهید.
۳۱. دیدگاه فرهنگ‌گرایان را در مورد ارتباط میان جهان‌های مختلف به صورت کامل توضیح دهید.
۳۲. دیدگاه قرآنی را در مورد ارتباط میان جهان‌های مختلف به صورت کامل توضیح دهید.

پاسخ

۱ درست

۲ نادرست - متفکران مسلمان، جهان طبیعت را بخشی از جهان تکوینی می‌دانند.

۳ درست

۴ نادرست - در دیدگاه طبیعت‌گرا، ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آنها نظیر علوم طبیعی است.

۵ نادرست - در دیدگاه فرهنگی، جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیت و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.

۶ جهان‌های فرهنگی

معرفت‌شناسانه: پرسش‌هایی از قبیل اینکه آیا تنها راه شناخت واقعیت، حس و تجربه است؟

۲۷ پدیده‌های بسیار متفاوتی در اطراف بشر وجود دارند که در منظومه‌های بزرگ و مهمی دسته‌بندی می‌شوند. به دلیل اهمیت این منظومه‌ها، از آن‌ها به جهان تعبیر می‌شود.

۲۸ جهان انسانی به دو بخش فردی و اجتماعی تقسیم می‌شود. الف. بخش فردی: به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها باز می‌گردد. ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان‌ها به این بخش تعلق دارد، زیرا هر انسانی دانسته‌ها، تجربه‌ها و خلیات ویژه‌ای دارد که افراد دیگر در آن شریک نیستند. ب. بخش اجتماعی: زندگی اجتماعی انسان‌ها را دربرمی‌گیرد. این بخش هویت فرهنگی دارد.

۲۹ این نمودار نشان می‌دهد بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی تناسب و هماهنگی وجود دارد یعنی هر فرهنگی نوعی خاص از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد پدید می‌آورد و به همان نوع اجازه بروز و ظهور می‌دهد و هر نوع عقیده و اخلاقی نیز جویای فرهنگی متناسب با خود است.

۳۰ این گروه جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند و این جهان را مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی می‌دانند. از این دیدگاه ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آنها نظیر علوم طبیعی است. این گروه بین علوم طبیعی و علوم انسانی تفاوتی قائل نیستند.

۳۱ این گروه جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند و جهان ذهنی و فردی افراد را تابع فرهنگ می‌دانند و جهان تکوینی را نیز ماده خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها و جوامع مختلف می‌دانند. در این دیدگاه جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیت و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.

۳۲ در نگاه قرآنی، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست، ادراک و آگاهی نیز به حیات انسانی منحصر نمی‌شود و جهان هستی نیز برخوردی حکیمانه و هوشمندانه با جهان انسانی دارد. در این نگاه، جهان تکوینی براساس حکمت و مشیت خداوند سبحان، رفتاری حکیمانه با افراد و جوامع انسانی دارد. قرآن کریم علاوه بر آنکه برای جامعه و فرهنگ جایگاه ویژه‌ای قائل است و از زندگی و مرگ امت‌ها سخن می‌گوید، جهان فردی اشخاص را نیز نادیده نمی‌گیرد و بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه تأکید می‌کند. در این دیدگاه هرگاه افراد و فرهنگ جامعه هویتی مشترکانه داشته باشند زمین و آسمان از تعامل سازنده با آنها باز می‌مانند.

۷ ذهنی - فرهنگی

۸ فردی - ذهنی - اجتماعی - فرهنگی

۹ طبیعت - ذهن - فرهنگ

۱۰ طبیعت‌گرا - فرهنگ‌گرا - قرآنی (توحیدی)

۱۱ الهی - توحیدی

۱۲ گزینه «الف»

۱۳ گزینه «پ» متفکران مسلمان جهان تکوینی را به دو بخش طبیعت و مافوق طبیعت تقسیم می‌کنند. تمامی پدیده‌های جهان هستی محصول زندگی انسان نیستند.

۱۴ گزینه «الف»

۱۵ به سه بخش: هستی‌شناسانه، انسان‌شناسانه و معرفت‌شناسانه

۱۶ فرهنگ

۱۷ محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌هاست.

۱۸ رود، کوه، ستارگان، حیوانات، ملائکه

۱۹ جهان تکوینی

۲۰ جهان عینی

۲۱ متفکران مسلمان

۲۲ جهان انسانی

۲۳ ۱. جهان انسانی - ۲. جهان تکوینی - ۳. جهان فردی - ۴. جهان اجتماعی - ۵. جهان طبیعت - ۶. جهان مافوق طبیعت

۲۴ دیدگاه قرآنی

۲۵ این پرسش‌ها و پاسخ‌ها همان عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هستند که هر فرهنگ از انسان و جهان می‌سازد و به مثابه روح یا شالوده فرهنگ عمل می‌کنند.

۲۶ هستی‌شناسانه: پرسش‌هایی از قبیل اینکه آیا جهان هستی به همین جهان مادی محدود می‌شود؟ انسان‌شناسانه: پرسش‌هایی از قبیل اینکه آیا انسان موجودی مختار و فعال است یا مجبور و منفعل؟

درس اول ■ جهان فرهنگی

■ جهان انسانی

جهان انسانی محصول زندگی انسان است و هرچه با اندیشه و عمل انسان پدید می‌آید، مربوط به این جهان است.

■ انواع جهان انسانی

۱. جهان فردی ۲. جهان اجتماعی

■ **تعریف جهان فردی:** این بخش به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها باز می‌گردد. ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان‌ها به این بخش تعلق دارد. مثل دانسته‌ها، تجربه‌ها و خلیقات ویژه انسان‌ها که دیگران در آنها شریک نیستند.

■ **تعریف جهان اجتماعی:** زندگی اجتماعی انسان‌ها را در برمی‌گیرد و هویت فرهنگی دارد.

■ **تعریف فرهنگ:** شیوه زندگی اجتماعی انسان‌ها را شکل می‌دهد و خود نیز محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌هاست.

■ نام‌های دیگر جهان فردی و اجتماعی: از بخش فردی جهان انسانی به جهان ذهنی و از بخش اجتماعی آن به جهان فرهنگی نیز یاد می‌شود.

■ دیدگاه‌های مختلف درباره جهان تکوینی

۱. **دیدگاه طبیعت‌گرایان:** این گروه جهان تکوینی را به طبیعت محدود می‌کنند، طبیعت را در مقابل جهان انسانی قرار می‌دهند و با تقسیم جهان انسانی به دو جهان ذهنی و جهان فرهنگی از سه جهان سخن می‌گویند، که عبارتند از: جهان طبیعت، جهان ذهن و جهان فرهنگ

۲. **دیدگاه متفکران مسلمان:** این گروه جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند. نزد آنان جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی است. آنها جهان تکوینی را به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.

۱

۴. نه تنها فرهنگ‌ها بلکه عناصر و اجزای فرهنگ‌ها نیز این گونه‌اند؛ برخی عناصر فرهنگی، تداوم تاریخی و گسترش جغرافیایی بیشتری دارند و برخی این گونه نیستند.

■ فرهنگ جهانی

تعریف: فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در پهنه جهان گسترش می‌یابد، فرهنگ جهانی است.

■ ویژگی فرهنگ‌هایی که نمی‌توانند جهانی شوند: ۱. از محدوده قومی و منطقه‌ای خود فراتر نمی‌روند. ۲. ارزش‌ها و عقاید آن‌ها ناظر به قوم و منطقه خاصی است. مانند فرهنگ مغول و فرهنگ قبایل کوچک. ۳. نگاهی سلطه‌جویانه نسبت به دیگر اقوام ندارند.

■ ویژگی فرهنگ‌هایی که می‌توانند جهانی شوند:

گونه اول:

۱. فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها و رفتار آن، ناظر به قوم، منطقه یا گروه خاصی است و نگاهی سلطه‌جویانه نیز به دیگر اقوام و جوامع دارد.

۲. چنین فرهنگی با عبور از مرزهای جغرافیایی خود، جهان را به مناطقی دوگانه تقسیم می‌کند. یکی از این دو منطقه مرکزی و دیگری پیرامونی است و منطقه مرکزی، منطقه پیرامونی را به خدمت می‌گیرد.

■ **مثال:** فرهنگ صهیونیسم و فرهنگ سرمایه‌داری.

گونه دوم:

۱. فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن، در خدمت گروه و قوم خاصی نیست.

۲. این فرهنگ سعادت همه انسان‌ها را دنبال می‌کند.

۳. این فرهنگ از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید.

■ **مثال:** فرهنگ اسلام

۳

۳. استعمار فرانو

■ ویژگی‌ها:

الف. استعمار فرانو برای حفظ سلطه جهان غرب، بیشتر از ابزارها و ظرفیت‌های فرهنگی و علمی به ویژه از رسانه‌ها و فناوری اطلاعات بهره می‌گیرد.

ب. جهان غرب در استعمار فرانو، هویت فرهنگی دیگر کشورها را هدف قرار می‌دهد.

پ. در این نوع استعمار، عقاید، ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگ‌های دیگر مورد هجوم قرار می‌گیرد و به جای آن عقاید و ارزش‌های فرهنگ غرب تبلیغ و ترویج می‌شود.

درس چهارم ■ نمونه‌های فرهنگ جهانی (۲)

■ ویژگی‌ها، ارزش‌ها و باورهای دین اسلام

۱. مخصوص یک عصر و نسل خاص نیستند. ۲. اصول اعتقادی و ارزش‌هایی هستند که همه انبیا در طول تاریخ برای تبلیغ و ترویج آن مبعوث شده‌اند. ۳. مطابق با نظام آفرینش‌اند. ۴. موافق با فطرت آدمیان هستند. ۵. به قوم و گروه خاصی تعلق ندارند. ۶. بلکه خصلتی جهانی دارند.

■ مفاهیم محوری عقاید و ارزش‌های بنیادین فرهنگ اسلامی

۱. خداوند و توحید ۲. انسان ۳. عقل ۴. نبوت و علل بعثت پیامبران

■ مراحل گسترش فرهنگ اسلامی

الف. دوران نبوت و پیامبری:

۱. شبه جزیره عربستان قبل از ظهور اسلام فرهنگ جاهلی قبیله‌ای داشت.

۲. شمال غربی شبه جزیره عربستان تحت نفوذ و سلطه امپراتوری روم و جنوب شرقی آن تحت تأثیر و سلطه شاهنشاهی ایران بود.

۳. در چنین شرایطی، خداوند سبحان، پیامبر خود را با آیات روشن‌گر برای تبلیغ توحید و گسترش فرهنگ اسلامی در جامعه بشری برانگیخت.

۴. رسول خدا پس از سیزده سال دعوت و مقاومت در برابر فشارهای نظام قبیله‌ای عرب حکومت اسلامی را در مدینه تشکیل داد.

۷

۲. امپراتوری و شاهنشاهی از طریق کشورگشایی، جهان‌گشایی و با قدرت نظامی و حضور مستقیم سربازان پیروز شکل می‌گیرد.

۳. جهان‌گشایی و امپراتوری، اغلب با کشتارها و خسارت‌های انسانی و اقتصادی فراوان همراه است. اسکندر تخت‌جمشید را به آتش کشید و مغولان برخی از شهرها را از دم تیغ گذراندند و حیوانات آنها را نابود کردند.

۴. در تاریخ، اقوامی بوده‌اند که با قدرت نظامی بر دیگر اقوام تسلط پیدا کرده‌اند. غلبه نظامی گرچه به حضور مستقیم قوم مهاجم در مناطق جغرافیایی مختلف منجر می‌شود، اما همیشه بسط فرهنگی آنها را به دنبال نمی‌آورد.

■ اشکال تأثیرات فرهنگی قوم مغلوب بر قوم غالب در نظام سلطه گذشته:

۱. قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد در صورتی که هویت فرهنگی خود را حفظ می‌کرد با ضعیف‌شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم، می‌توانست بار دیگر استقلال سیاسی خود را به دست آورد.

۲. اگر قوم مغلوب، فرهنگی غنی و قوی داشت می‌توانست گروه مهاجم را درون فرهنگ خود، هضم نماید و آن را به خدمت بگیرد.

تعریف امپریالیسم: واژه امپریالیسم از امپراتوری گرفته شده است و به هر نوع سلطه‌ای اطلاق می‌شود.

■ اشکال امپریالیسم

۱. سیاسی ۲. اقتصادی ۳. فرهنگی

۱. **امپریالیسم سیاسی:** از طریق اشغال نظامی جوامع ضعیف شکل می‌گیرد.

۲. **امپریالیسم اقتصادی:** وقتی رخ می‌دهد که قدرت اقتصادی یک کشور، بازارها و مواد خام کشور دیگر را تصرف می‌کند.

۳. **امپریالیسم فرهنگی:** هنگامی رخ می‌دهد که مقاومت فرهنگی منطقه‌ای که تحت تصرف اقتصادی یا نظامی جامعه‌ای دیگر قرار گرفته است فرو ریزد و قوم مغلوب، برتری فرهنگی جامعه مسلط را نیز بپذیرد.

۵

سؤالات امتحانی درس: جامعه‌شناسی (۲)		رشته: علوم انسانی	ساعت شروع: ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
پایه یازدهم – منتخب [۴]			آزمون نوبت دوم (۱)	
ردیف	سؤالات			
درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.				
۱	ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای جاهلی در عصر نبوی تا سال هشتم هجری در پوشش نفاق خزیده بود و از آن پس در برابر اسلام مقاومت آشکار کرد. درست ☐ نادرست ☐			
۲	اومانیسم توجه انسان را به اندیشه و انگیزه او متمرکز می‌ساخت و انسان را آغاز و انجام همه ارزش‌ها و آرمان‌ها معرفی می‌کرد. درست ☐ نادرست ☐			
۳	تداوم جنگ سرد، بازار بخش وسیعی از اقتصاد کشورهای غربی یعنی اقتصاد وابسته به تسلیحات نظامی را گرم کرد. درست ☐ نادرست ☐			
۴	در فعالیت رقابت‌آمیز، حاکمیت پادشاه، ظالمانه و غیرمشروع دانسته می‌شود و همکاری سیاسی با آن در حد واجبات نظامیه است. درست ☐ نادرست ☐			
جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.				
۵	فرهنگی که ارزش‌های آن ناظر به خاصی است و نگاهی به اقوام ندارند، ظرفیت جهانی شدن را ندارند.			
۶	انقلاب فرانسه ریشه در حرکت‌های فرهنگی دوران رنسانس و و تغییرات اجتماعی مربوط به دارد.			
۷	اصالت بخشیدن به انسان دنیوی در طول قرن بیستم به یأس و ناامیدی و مرگ امیدها و آرمان‌ها منجر شد.			
۸	انقلاب اسلامی ایران الگوی رفتاری خود را از گرفت و رفتار خود را نیز بر همان اساس سازمان داد.			
گزینه درست را انتخاب کنید.				
۹	به ترتیب موارد گزینه درست را بنویسید. «با استفاده از شبکه‌های عظیم اطلاعاتی، تغییرات اقتصادی در سطح جهانی را شناسایی و مدیریت می‌کنند - برای حفظ منافع خود موانع موجود بر سر راه تجارت بین‌المللی را برمی‌دارند و استقلال اقتصادی کشورهای مختلف و سیاست‌های ملی را مخدوش می‌سازند - در حرکت‌های آغازین خود، نیازمند حمایت سیاست‌های قومی و منطقه‌ای بود.» الف. نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای - شبکه‌های عظیم اطلاعاتی - اقتصاد سرمایه محور ب. غول‌های رسانه‌ای - اقتصاد سرمایه محور - نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای پ. نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای - قانون‌های ثروت و قدرت - اقتصاد سرمایه محور ت. اقتصاد سرمایه محور - غول‌های رسانه‌ای - قانون‌های ثروت و قدرت به ترتیب عبارات، نوع استعمار را مشخص کنید.			
۱۰	«در این مرحله گسترش و سلطه فرهنگ غرب بر همه جهان در پوشش نام جهانی شدن پیگیری می‌شود - در قرن نوزدهم، تصرفات اروپاییان از ۵۳ درصد کره زمین به ۷۶ درصد رسید - در این مرحله دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته، از کودتای نظامی استفاده می‌کنند.» الف. استعمار نو - استعمار سیاسی - استعمار فرانو ب. استعمار فرهنگی - استعمار نظامی - استعمار سیاسی پ. استعمار فرانو - استعمار قدیم - استعمار نو ت. استعمار اقتصادی - استعمار قدیم - استعمار فرهنگی			
۱۱	کدام یک، در مورد تأثیرات انقلاب اسلامی ایران بر جهان غرب درست نیست؟ الف. انقلاب اسلامی در شکل‌گیری یا گسترش اندیشه‌های پسا مدرن تأثیرگذار بود. ب. با انقلاب اسلامی، رویکرد سکولار و غیردینی به زندگی اجتماعی در جوامع غربی اوج گرفت. پ. با انقلاب اسلامی، ارزش‌ها و آرمان‌های بعد از رنسانس، اعتبار جهانی خود را از دست دادند. ت. با انقلاب اسلامی، نظریه‌هایی که ناظر به افول سکولاریسم بود، شکل گرفتند.			
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.				
۱۲	نخستین چالشی که در جوامع صنعتی پدید آمد، کدام چالش است؟			
۱۳	از مهم‌ترین علل وقوع دو جنگ جهانی اول و دوم محسوب می‌شود.			

ردیف	سؤالات	نمره
۱۴	تا چه زمانی روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی جاذبه داشتند؟	۰/۵
۱۵	نمونه‌ای از فعالیت رقابت‌آمیز عالمان در دوره قاجاریه را نام ببرید.	۰/۵
به سوال‌های زیر پاسخ تشریحی دهید.		
۱۶	دو تفاوت استعمار و استعمار نو را بیان کنید.	۱
۱۷	سکولاریسم پنهان یعنی چه؟ و باعث پیدایش چه نهضت دینی در غرب شد؟	۱/۵
۱۸	بلوک شرق و غرب به ترتیب شامل کدام کشورها بودند؟	۱
۱۹	چرا بحران اقتصادی اغلب با مسئله فقر و غنا پیوند می‌خورد و بر دامنه آن می‌افزاید؟	۱
۲۰	دو پیامد رویگردانی از سکولاریسم در جوامع غربی را بیان کنید.	۱
۲۱	پساسکولاریسم یعنی چه؟ توضیح دهید.	۱/۵
۲۲	ویژگی مشترک و دو تفاوت منورالفکران و بیدارگران اسلامی را بیان نمایید.	۱/۵
۲۳	سه تفاوت انقلاب اسلامی ایران و انقلاب‌های آزادی‌بخش قرن بیستم را بنویسید.	۱/۵
۲۴	برخورد کشورهای که زیر نفوذ بلوک غرب بودند و آن‌هایی که زیر نفوذ شرق بودند با موضوع فلسطین چگونه بود؟	۱/۵
۲۵	دنیای غرب برای مقابله با جهان اسلام چه فعالیت‌هایی انجام می‌دهد؟ (دو مورد ذکر نمایید).	۱
۲۰	جمع نمره	

پاسخ تشریحی آزمون (۴)

۱۶ در استعمار، استعمارگران و مجریان آن‌ها هردو آشکار هستند، اما در استعمار نو، استعمارگران پنهان و مجریان آن‌ها آشکارند. (۰/۵)
در استعمار، مستعمرات به اشغال نظامی و سیاسی کشورهای استعماری در می‌آیند. اما در استعمار نو استعمارگر در مستعمرات حضور فیزیکی ندارد اما برای رسیدن به اهداف خود از مجریان بومی و داخلی کشورهای مستعمره استفاده می‌کند. (۰/۵)

۱۷ سکولاریسم پنهان شامل دیدگاه‌ها، فلسفه‌ها و جهان‌بینی‌هایی است که به نفی ابعاد معنوی هستی نمی‌پردازند؛ بلکه بخش‌هایی از عقاید معنوی و دینی را در خدمت نظام دنیوی و این‌جهانی قرار می‌دهند و از توجه با عمل به بخش‌های دیگر سر باز می‌زنند. (۱)
این رویکرد منجر به پیدایش پروتستان‌تسم شد. (۰/۵)

۱۸ بلوک شرق (شوروی، اروپای شرقی، چین) (۰/۵) بلوک غرب (آمریکا و اروپای غربی) (۰/۵)

۱۹ در هنگام وقوع بحران‌های اقتصادی، سرمایه‌داران به رغم آسیب‌هایی که می‌بینند همواره با استفاده از ابزارها و اهرم‌هایی که دارند فشارهای ناشی از بحران‌های اقتصادی را از اصل نظام سرمایه‌داری و سرمایه‌های انباشته به اقشار ضعیف و محروم و تولیدکنندگان خرد انتقال می‌دهند. به همین دلیل، بحران اقتصادی اغلب با مسئله فقر و غنا پیوند می‌خورد و بر دامنه آن می‌افزاید. (۱)

۱ نادرست (۰/۲۵)

۲ درست (۰/۲۵)

۳ درست (۰/۲۵)

۴ نادرست (۰/۲۵)

۵ قوم (۰/۵) - سلطه‌جویانه (۰/۵)

۶ فلسفه روشنگری (۰/۵) - انقلاب صنعتی (۰/۵)

۷ پوچ‌گرایی (نیپیلیسم) (۰/۵)

۸ فقه اجتماعی و سیاسی شیعه (۰/۵)

۹ گزینه «پ» (۰/۵)

۱۰ گزینه «پ» (۰/۵)

۱۱ گزینه «ب» (۰/۵)

۱۲ چالش فقر و غنا (۰/۵)

۱۳ رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری (۰/۵)

۱۴ تا زمان فروپاشی بلوک شرق (۰/۵)

۱۵ جنبش تنباکو (۰/۵)

دسته اول اغلب با جنبش‌های چریکی و احزاب مختلف شکل گرفتند اما انقلاب اسلامی ایران، یک انقلاب فراگیر مردمی بود. (۵/۰)
انقلاب‌های آزادی‌بخش در چارچوب مکاتب غربی شکل گرفتند اما انقلاب اسلامی از متن عقاید و باورهای اسلامی مردم شکل گرفت. (۵/۰)

۲۴ بخشی از کشورهایی که زیر نفوذ بلوک غرب بودند، دولت غاصب اسرائیل را به رسمیت می‌شناختند و یا در جهت سازش با آن گام برمی‌داشتند (۷۵/۰) بخشی دیگر که زیر نفوذ و در حاشیه بلوک شرق بودند، جبهه پایداری و مقاومت تشکیل می‌دادند و گروه‌های مبارز فلسطینی ناگزیر به بخش اخیر ملحق شدند. (۷۵/۰)

۲۵ مقابله نظامی و سیاسی از طریق حضور مستقیم (۵/۰) محاصره و تحریم اقتصادی از طریق سازمان‌های بین‌المللی (۵/۰)

۲۰ برخی از نخبگان جهان غرب را در جست و جوی سنت‌های قدسی و دینی فعال ساختند. (۵/۰) مهاجران ساکن کشورهای غربی به سوی هویت دینی خود رفتند. (۵/۰)

۲۱ طی قرن بیستم نه تنها دین از فرهنگ عمومی مردم خارج نشد بلکه سال‌های پایانی قرن بیستم شاهد بازگشت مجدد نگاه معنوی و دنیوی به سطوح مختلف زندگی انسان‌ها بود. بعضی از این موج که نشانه بحران معنویت در فرهنگ غرب است با عناوین «افول سکولاریسم» و «پساسکولاریسم» یاد کرده‌اند. (۱/۵)

۲۲ هردو خواستار اصلاح رفتار دولت‌های مسلمان بودند (۵/۰) نخستین بیدارگران اصلاح را بازگشت به اسلام می‌دانستند ولی منورالفکران اصلاح را در تقلید از غرب می‌دیدند. (۵/۰) نخستین بیدارگران به دنبال اتحاد ملل اسلامی بودند اما منورالفکران به ناسیونالیسم روی آوردند. (۵/۰)

۲۳ انقلاب‌های آزادی‌بخش اغلب مورد حمایت بلوک شرق قرار می‌گرفتند اما انقلاب اسلامی ایران وابستگی به بلوک شرق و غرب نداشت. (۵/۰)

یادداشت: